

Center
of Excellence
in Finance

Приоритетизирање на структурните реформи на ПЕР

Процес, одговорности и методи

Јелена Ранчиќ

Funded by the European Union.

Fiscal Implications of Structural Reforms

Структура на презентацијата

- Зошто е важно давање приоритет?
- Одговорност и отчетност за донесување одлуки
- Видови на критериуми што се користат за процесот на приоритизација
- Методи и методологии за подготовка на предлозите и нивно подобрување
- Хоризонтална и вертикална координација и важност на граѓанските организации и невладините организации

Важноста на приоритизацијата

- Мора да ги одразуваат „главните“ цели на економската и фискалната политика на Владата
- Треба да ја земе предвид должината / времето за имплементација на конкретни СР
- Мора да се разгледаат од макроекономска перспектива - „реформите најдобро се спроведуваат кога економските услови се поволни“
- Понекогаш „помалку е повеќе“
- Значајни, квалитетни СР, прилагодени на начин да ги рефлектираат тековните економски рамки и опкружување
- Само вистинските СР треба да бидат вклучени во ПЕР
- Политичката економија е секогаш присутна во процесот на приоритизација

Приоритизација на СР и политичката економија

- СР мора да се гледаат од точката на „изборни трошоци“
- Времетраење на спроведувањето на СР
- Состојбата на економската активност (раст на БДП)
- Вид на предложениот СР и нејзините дистрибутивни ефекти
- Добра комуникација, транспарентност и објективност со цел да се обезбеди доволна поддршка за спроведувањето
- Кредибилни заложби за реформите и социјалниот дијалог

Одговорност и отчетност

- ЛМ или некоја друга институција / агенција е одговорна и има „одговорност“ за подготовка на предлог за СР и спроведување на планираните активности
- Министерство за финансии
- Влада
- Премиерски кабинет
- Посебно тело основано во владата
- Сите споменати решенија имплицираат дека одговорното тело мора да има силни капацитети за процес на донесување одлуки - приоритетирањето не е ад хок акција, тоа е процес!
- Соодветна временска рамка за приоритизација (започнете веднаш штом земјата ќе ги добие проценката на ЕК и ООП).

Критериуми за процес на приоритизација

- **Квалитативни и / или квантитативни критериуми**
- **Доколку е можно и во зависност од конкретната СР користете ги и двата критериума**

Квалитативна проценка на СР

- Дали навистина СР придонесува за структурни промени во економијата или е само активност што може да се класифицира како „обична работа“
- Дали предлогот на СР е напишан, објаснет и поврзан со активностите и дали е соодветна временската рамка за реализација на планираните активности?
- Дали индикаторите, почетната (основната) вредност и целните вредности се дизајнирани на начин да ја рефлектираат јасната врска со целите и истовремено да овозможат едноставност во мерењето и проценката на постигнатиот напредок?
- Дали основната година е подмирена во согласност со Методологијата за трошоци за СР?
- Дали потенцијалните ризици и веројатноста за нивна реализација се добро решени?

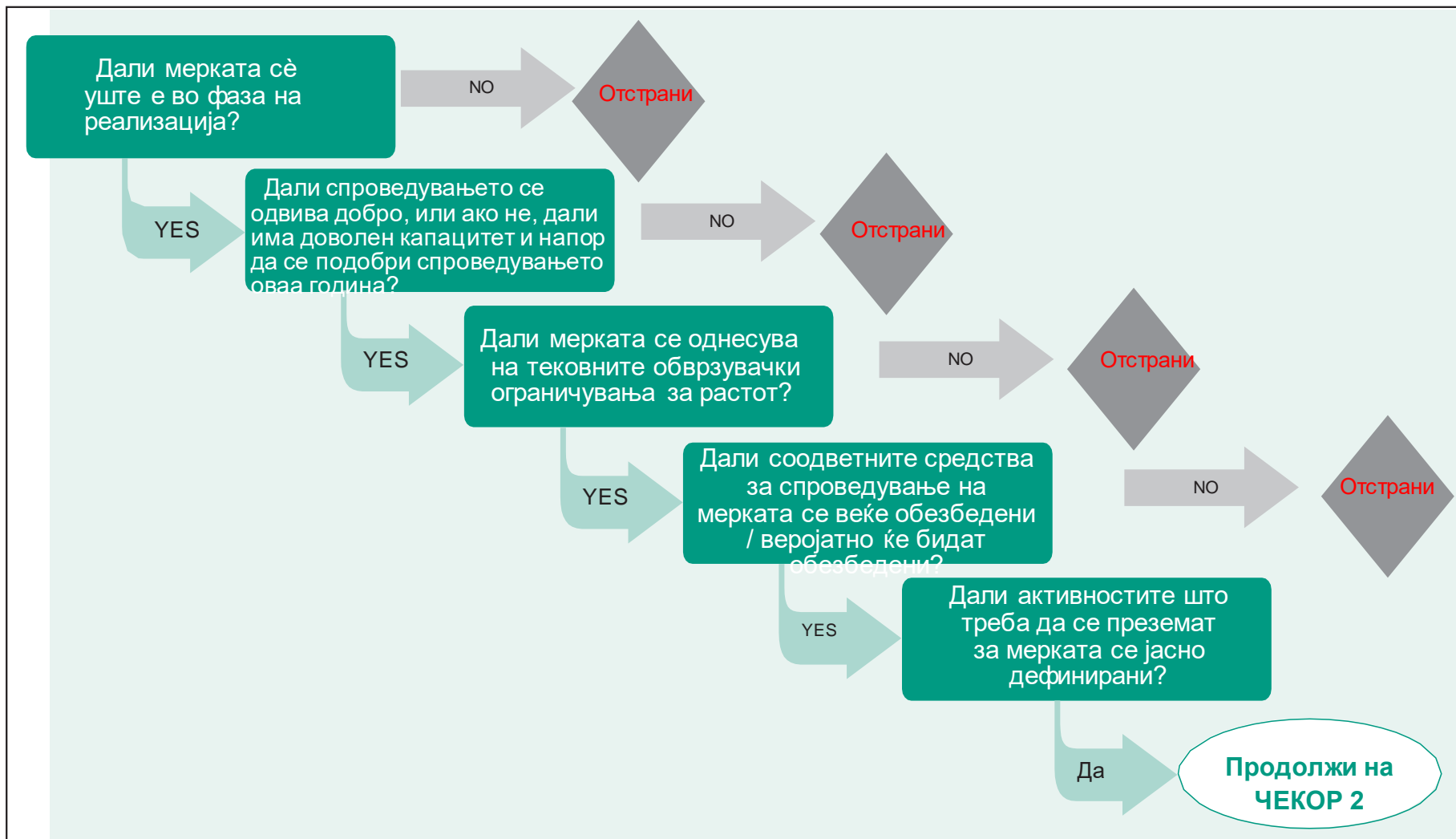
Квалитативна проценка на СР

- Алатка за приоритет на ПЕР/ ОЕЦД
- Скрининг (исклучени) прашања
- Прашања за проценка
- Холистички преглед
- Влијание врз растот на БДП, вработеноста и буџетот
- Пример од праксата (Црна Гора)

Квалитативна проценка - Алатка за приоритет на ОЕЦД

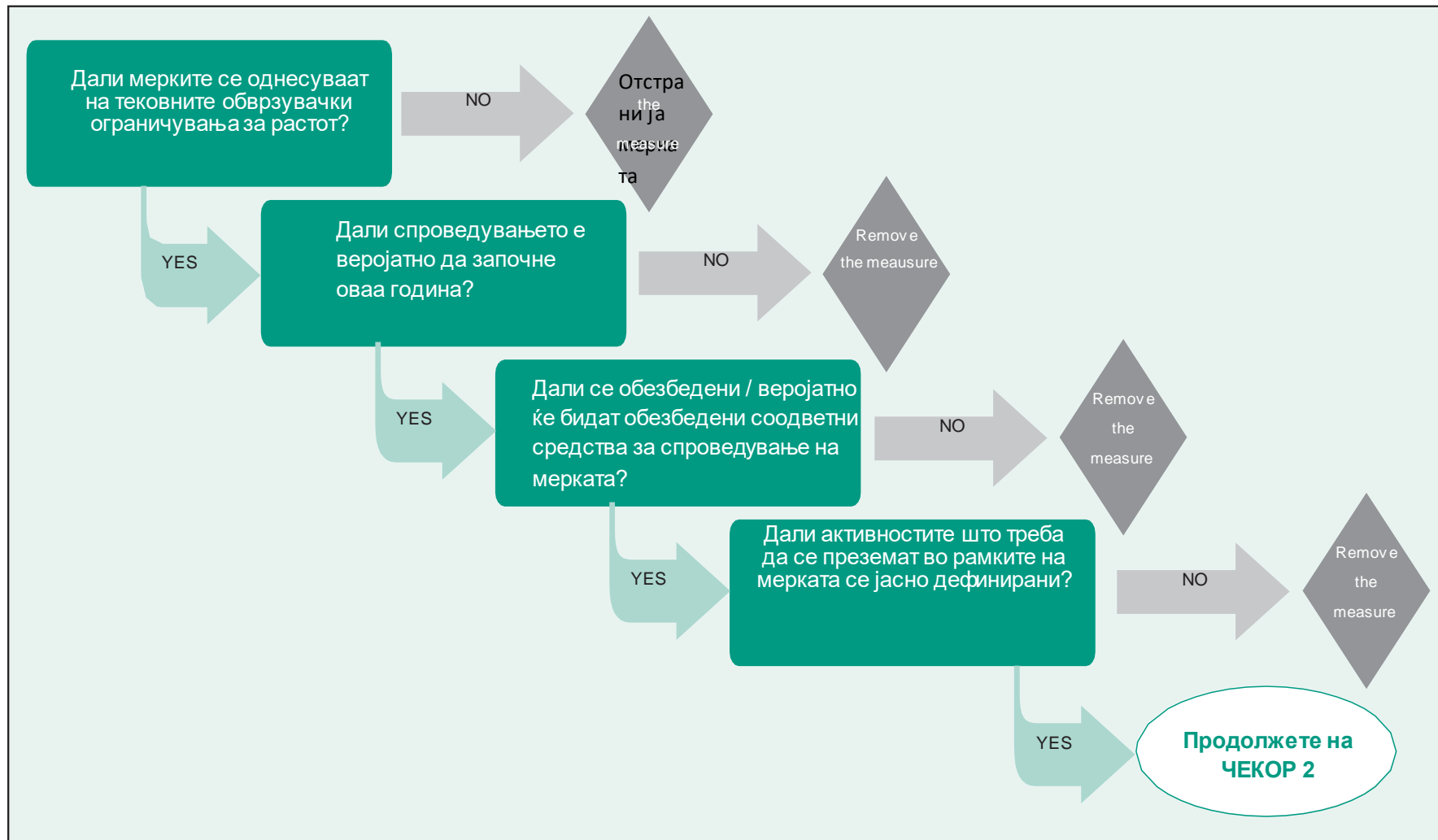
1. Прашања за скрининг - континуирани реформи од претходните ПЕР и / или нови реформи
2. Евалуација на мерките - Оценување на мерките (влијание врз растот, конкурентноста и вработувањето) и квалитативно оценување (сложеност и ризик за спроведување)
3. Холистички преглед - последни чекори за развој на избалансиран пакет на приоритетни мерки

Скрининг прашања за постојните СР- чекор 1

Скрининг прашања за постојните СР- чекор 1

Евалуација на мерките - чекор 2

➤ **Оценување на влијанието:**

1. Економска конкурентност и раст:

- резултат 10 - се осврнува на најголемите пречки за раст
- резултат 8 - големи мерки за раст
- резултат 6 - средно влијание
- резултат 0 - мало влијание

2. Влијание врз вработувањето:

- резултат 5 - директно влијание
- резултат 2 - индиректно влијание
- резултат 0 - мало влијание

Евалуација на мерките - чекор 2

- Квалитативни информации за мерката заснована на:
1. Комплексноста за спроведување - висока / средна / ниска
 2. Ризици за имплементација - високи / средни / ниски
 3. Проценка на мерката од претходната ПЕР обезбедена од ЕК - позитивна / негативна

Холистички преглед - чекор 3

- Развивање на група приоритетни мерки:
 1. Врз основа на евалуацијата од чекор 2, треба да се подготви нацрт на првата листа од 15-20 приоритетни мерки. Списокот треба да вклучува мерки со минимално 8 поени, под претпоставка дека нема важни квалитативни недостатоци.
 2. Критички да се процени списокот на приоритети користејќи холистички критериуми за преглед.
 3. На крај, изменете го приоритетниот список доколку е потребно за да развиете добро балансиран и значаен конечен список на приоритетни мерки.

Холистички преглед - чекор 3

- Дали приоритетните мерки се однесуваат на сите обврзувачки ограничувања за растот?
- Дали приоритетните мерки се однесуваат на сите насоки на политиките?
- Дали се опфатени сите области во делот на ПЕР за структурни реформи?
- Дали збирот на приоритети е во согласност со клучните документи на националната политика?
- Дали ризиците за спроведување, поврзани со збирот приоритети како целина, може да се управуваат?
- Дали на долгорочните структурни прашања им е дадено доволно внимание?
- Дали постои рамнотежа помеѓу комплексните сеопфатни мерки со среднорочно влијание и поедноставните насочени мерки со непосредно влијание?
- Дали збирот на приоритети претставува кредибилна и конзистентна стратегија за политика насочена кон економски раст и подобрување на конкурентноста?
- Дали конечниот број на приоритети е помеѓу 15 и 20?

Примери од пракса - Црна Гора - СР во областа на деловното опкружување и намалувањето на неформалната економија

Number of RM	Мерка за приоритетна реформа	Резултат на влијанието (пондерирање)	Влијание врз конкурентноста	Влијание врз вработувањето	Влијание врз фискалната одржливост	Референца кон упатствата за политика дадени во мај 2020 година	Министерство кое ја спроведува мерката
5	Зајакнување на конкурентноста на МСМЕ и пристап до новите пазари	8	Големо	Индиректно	Негативно	4	Министерство за економски развој
6	Подобрување и спроведување на мерките за сузбивање на неформалната економија	13	Substantial	Индиректно	Позитивно	4	Министерство за финансии и социјална заштита
7	Сузбивање на неформалната економија преку реформа на Даночната администрација	10	Големо	Индиректно	Позитивно	4	Министерство за финансии и социјална заштита
8	Воспоставување на регистар на трошоци	12	Substantial	Индиректно	Неутрално	4	Министерство за економски развој и Министерство за финансии и социјална заштита
9	Имплементација на електронскиот систем за јавни набавки (ЕСЈН)	10	Големо	Индиректно	Позитивно	/	Министерство за финансии и социјална заштита

Квантитативна проценка

- Влијанието на одредена СР врз БДП и нејзините главни агрегати (инвестиции, извоз, итн.)
- Ефекти врз конкурентноста
- Влијание врз вработувањето и пазарот на трудот
- Влијание врз заштитата на животната средина („Зелен договор“)
- Фискални / буџетски трошоци
- Влијание врз јавните приходи (зголемување / намалување)

Големина на влијанието

Временска рамка

- Мало наспроти големо влијание - пристрасна проценка (пример - дигитализација на процесите во здравствениот сектор)
- Која е соодветната временска рамка? Краткорочна (дигитализација), среднорочна (фискална консолидација) и долгорочна (образование)
- Зајакнување и овозможување на координација и соработка со макро одделенијата на МФ за проценка на влијанието врз макроекономските индикатори
- Треба да се презентира резиме од вкупното влијание на приоритетните СР

Методи / методологија за подготовка на предлогот на СР - неколку совети

Нема заеднички рецепт за сите земји и СР

- Појдовна точка - целта на предложените измени и јасна дистинкција и разбирање дали станува збор за СР или мерка / активност - деловна активност како и обично.
- Која е суштинската цел - зголемување на животниот стандард за граѓаните на една земја, создавање поволни услови за деловните активности – подобрување на бизнис климата, на пример.
- Размислете која од овие цели може да се исполни со предложените СР и кои се начините и средствата (промена на постојниот закон, подготовка на нов закон, измени и дополнувања на подзаконските акти) за да се постигне ова - подгответе го описот на СР.
- Обидете се да ги поделите и наведете СР за планираните активности, временската рамка, соодветните индикатори.
- Направете соодветен буџет и проверете дали е во согласност со буџетската рамка за среднорочниот период на вашето Министерство. Проверете ја конзистентноста со општата економска и фискална политика предложена и решена во рамките на макро и фискалните поглавја на ПЕР - дали предложените реформски трошоци се интегрирани во буџетската рамка, и пошироко во фискалната рамка.
- Паралелно подгответе ја листата на релевантни чинители, класифицирајте ги во матрицата, покажувајќи го нивниот став (против, неутрален, поддржувачки) и моќта (висока, неутрална, ниска). Исто така, поделете ги идентификуваните чинители во согласност со фазите на подготовка / усвојување / имплементација на конкретни СР.

Методи / методологија за подготовка на предлогот на СР - дополнителни совети

- Доколку има буџетски календар (предложен од органски закон за јавни финансии, како што е законот за буџетски систем), следете го колку што е можно
- За тековните СР, обидете се да ги процените ефектите и влијанието за периодот на имплементација и да подготвите „разумни и вредни“ аргументи зошто треба да се задржат во следниот циклус на ПЕР.
- Во најголема мера следете ги упатствата и советите пропишани со Упатството на ЕК.

Процес на координација

- Приоритизацијата не е иста со координацијата
- Добрата координација меѓу одговорните ЛМ и МФ е од клучно значење
- Сепак, зголемувањето на капацитетите на ЛМ, како и координацијата помеѓу одговорните лица за подготовка на СР и одделот за финансии / буџет, особено на ЛМ, е исто така значајно
- Потребно е поголемо вклучување на макро фискалните оддели на МФ во проценка на влијанието врз макроекономските агрегати и дали таа се вклопува во пошироката фискална рамка
- Зајакнување и „измазнување“ на координацијата помеѓу ЛМ, Министерството за финансии и друга институција / одговорно тело за координација на процесот на подготовка на ПЕР
- Улогата на граѓанските организации и невладините организации е значајна и вредна во различните фази на процесот на подготовка и имплементација на СР